

Oponentský posudek bakalářské práce Petry Prokopové *Orientační schéma NAHOŘE – DOLE a jeho uplatnění v české somatické frazeologii*

Bakalářská práce Petry Prokopové je věnována vybranému typu českých frazeologických jednotek, a to z perspektivy kognitivní lingvistiky: na materiálu frazémů obsahujících somatismy testuje uplatnění orientačního schématu NAHOŘE – DOLE/ NAHORU – DOLŮ. Záměrem analytické části práce je zjistit, zda pro českou somatickou frazeologii platí tvrzení, že NAHOŘE/ NAHORU je POZITIVNÍ, DOLŮ/ DOLE je NEGATIVNÍ.

Na bakalářské práci oceňuji především promyšlenost, systematickosti a pečlivost zpracování. Práce má jasně formulovaný cíl, adekvátně zpřehledňuje teoretická východiska a postuláty dvou základních směrů kognitivní lingvistiky – polské a americké školy, úspěšně je aplikuje na vlastní český jazykový materiál a na základě výsledků provedené analýzy formuluje vlastní závěry. Ty jsou, stejně jako excerpované frazémy, velmi zajímavé.

Obsah práce je přehledně strukturován, celek zahrnuje po úvodu dvě teoretické kapitoly představující pro práci relevantní aspekty kognitivně orientované lingvistiky a frazeologie a třetí, stěžejní kapitolu práce prezentující, analyzující a komentující vlastní excerpci frazeologických jednotek z tematického frazeologického slovníku (postupuje se a klasifikuje podle jasně vymezených kritérií). Po této části následuje závěr práce a seznam odborné literatury. Text bakalářské práce je psán vesměs přesně, jednoznačně a na dobré jazykové úrovni, odpovídající je také práce s odbornou literaturou – parafrázování, citování i reference. V analytické části jsou analyzované frazeologické jednotky a jejich klasifikace / kategorizace přehledně uspořádány do tabulek s podrobnou legendou. Uvedené interpretace jsou zdařilé, vyvozená odpověď na základní otázku překvapivá, ale přesvědčivá.

Připomínky k bakalářské práci mám jen dílčí a vesměs okrajové:

I. Obsahová stránka – přesnost formulování:

- Zřejmě omylem je v textu 2x opakován stejný odstavec – na s. 15 a 17: „Každá prostorově orientovaná metafora je vnitřně strukturována, proto teze **ŠŤASTNÝ JE NAHOŘE** definuje spíše jakýsi koherentní systém než jistý počet nahodilých a izolovaných případů. V případě, že by systém nebyl koherentní, tak by výraz *jsem v povznesené náladě* vyjadřoval **CÍTÍM SE ŠŤASNÝ**, ale výraz *moje nálada se zvedla* by vyjadřoval **JE MI SMUTNĚJI**.“

- Odpovídá klasifikace následujících příkladů (komponentů) hodnocení podle klíče uvedeného na s. 29? „Každá z frazeologických jednotek musí obsahovat somatismus, značím I,...“ „Komponenty, které nejsou částmi těla ani v sobě nenesou orientační schéma NAHOŘE – DOLE/ NAHORU – DOLŮ, značím v rozboru (0).“

- s. 30: „Vlasy mu vstávají na hlavě: hlavě (0)“
- s. 31: „Klesl v mých očích: očích (0)“
- s. 32: „Krev mu vzkypěla v žilách: žilách (0)“, „Mít oči navrch hlavy: hlavy (0)“
- s. 34: „Obracet oči k nebi: nebi (I)“

II. Stylová stránka – vhodnost formulování:

s. 7: „Sledováním a analýzou jazykového materiálu je možné objevit podstatné informace o fungování lidské mysli.“

- spíše *získat informace*

s. 24: „Frazeologické jednotky patří k velmi starobylé vrstvě jazyka. Vznikly na základě kondenzované zkušenosti lidí, ...“

- Co přesněji znamená taková *kondenzovaná zkušenost*? Není to spíše kondenzace jazykového vyjádření?

III. Formální stránka – gramatická, pravopisná:

s. 8: „směřování NAHORU sebou nese pozitivní konotace“ – *s sebou nese*

s. 12: „Tato schémata vycházejí podle Johnsona ze zkušenosti se světem a jsou v čisté formě zprostředkovány naším tělem“ – gramatická shoda

s. 21: „tento profil zohledňuje umístění celého těla v prostoru, anebo o umístění části těla“

- chyby v interpunkci:

s. 20: „Nejde totiž o označený dvou rozdílných skutečností a tedy o dva různé významy slova, ale o různé varianty významu, resp. jeho aspekty.“

s. 24: „Zajímají se o jazykový obraz světa (viz kapitola 1. 2.) tedy o interpretaci světa, která je obsažena v určitém jazyce – ve významové struktuře lexika, ve frazeologii, atd.“

s. 26: „Jedním ze způsobů, jak to zjistit je pozorovat jazyk.“

s. 41: „tedy na ty, které jsou prototypově negativní a splňují více kritérií a na ty, které“

Závěr: Bakalářská práce Petry Prokopové splňuje nároky kladené na tento typ prací. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji stupněm **v ý b o r n ě**.

Praha 6. 1. 2019

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.